

اقتصاد آزاد و منافع عمومی

موسی غنی نژاد

اندک دقتی در منطق حاکم بر اقتصاد بازار آزاد رقابتی به روشنی معلوم می‌دارد که عملکرد آن در جهت تأمین منافع عمومی است؛ چراکه در چنین بازاری موفقیت هر بازیگر اقتصادی در این است که بیشتر از رقبای خود رضایت مصرف کنندگان (عامه مردم) را بر آورده سازد. این گزاره پارادایم اصلی علم اقتصاد را تشکیل می‌دهد.

مجموعه قضایا و قوانین پیچیده این علم در نهایت براساس آن بنا شده است. این گزاره ساده و روشن اغلب به درستی فهمیده نمی‌شود؛ چون تصور عامه مردم که آشنایی کافی با علم اقتصاد ندارد اغلب این است که در هر بده‌بستانی اگر یک طرف سود زیادی ببرد طرف دیگر حتما زیان کرده است. از این رو، اقلیت ثروتمندان جامعه را به چشم استثمارگرانی نگاه می‌کنند که موقعیت ممتاز خود را به قیمت فقیر کردن اکثریت به دست آورده‌اند. البته تردیدی در این نیست که در هر جامعه‌ای عده‌ای ممکن است ثروت خود را از روش‌های نادرست و به زیان دیگران کسب کرده باشند و اتفاقاً همین واقعیت است که بدبینی مردم را نسبت به هر گونه انباشت ثروت دامن می‌زند. اما در این میان نکته بسیار مهمی که اغلب مغفول می‌ماند این است که بازار آزاد رقابتی اگر واقعاً جاری باشد اجازه کسب ثروت به زیان دیگران را نمی‌دهد و درست برعکس، در بازارهای غیرمتشکل، سرکوب شده و دولت‌زده است که یک عده خاص این امکان را پیدا می‌کنند به ناحق و به زیان عامه مردم ثروت‌های بادآورده ببینوند. بدین‌وسیله با این مقدمه علت بسیاری از مشکلات کنونی اقتصاد ایران را می‌توان توضیح داد.

بانگاہی گذرا به وضعیت اقتصاد ایران می‌توان پی برد که به دلیل غلبه بر بخشی دیدگاه‌های ایدئولوژیک و سیاست‌زده در کشور ما، این اقتصاد گرفتار نوعی ساختار دولتمدار است؛ به طوری که رد پای مداخله دولت را در اکثریت قریب به اتفاق بازارهای موجود در آن می‌توان مشاهده کرد. به سخن دیگر، پدیده بسیار کمیاب در اقتصاد ایران بازار آزاد رقابتی به معنی واقعی کلمه است. نکته جالب این است که مداخله دولت در بسیاری از موارد به بهانه حمایت از فعالان اقتصادی و بنگاه‌های تولیدی صورت می‌گیرد و با کمال شگفتی این حمایت‌ها نتیجه معکوس می‌دهد؛ یعنی به جای اینکه بخش‌های مورد حمایت را از لحاظ اقتصادی تقویت کند موجب تضعیف آنها می‌شود. نمونه بارز این پدیده صنعت خودروی داخلی است که به‌رغم ده‌ها سال حمایت بی‌دریغ دولت‌ها از آن، که همیشه به قیمت اجحاف به مصرف‌کنندگان صورت گرفته، نه تنها به صنعت قدرتمندی با بهره‌وری قابل قبول تبدیل نشده، بلکه به شدت متزلزل و آسیب‌پذیر در برابر رقابت خارجی است.

بقیه بخش‌ها و صنایع مورد حمایت دیگر هم وضعیتی بهتر از این ندارند. در مقابل در اندک صنایعی که دولت مورد حمایت قرار نداده و بازار کم و بیش رقابتی در آنها حاکم بوده، مانند برخی صنایع غذایی و شکلات‌سازی، وضع کاملاً متفاوت است و بنگاه‌های نسبتاً قوی و رقابت‌پذیر در سطح منطقه‌ای و جهانی شکل گرفته‌اند. کسانی که با فعالیت در چنین بازارهای رقابتی موفق می‌شوند و به ثروت می‌رسند نه تنها ثروت آنها در تضاد با منافع عمومی نیست، بلکه کاملاً همسو با آن است؛ چون آن سوسی سکه این ثروت، رضایت و رفاه عامه مصرف‌کنندگان است. حال آنکه ثروت‌اندوزی از طریق صنایع مورد حمایت دولت درست در تضاد با منافع عمومی قرار دارد؛ چرا که نتیجه آن نه تنها رضایت و رفاه مصرف‌کنندگان نیست، بلکه اتلاف منابع عمومی متعلق به بیت‌المال است.

مداخله دولت در بازارها همیشه به بهانه حفظ منافع عمومی صورت می‌گیرد، اما در عمل نتیجه معکوس می‌دهد. در جریان مداخله دولت در تعیین دستوری نرخ ارز که در فروردین ماه سال جاری صورت گرفت، هدف اعلام شده دولت کنترل تابلطم در بازار ارز و بازگرداندن آرامش به آن بود. دولت با اعلام یک نرخ دستوری، راه را برای هر گونه معامله آزادانه ارز بست و انجام ارز آقاچاق و غیرقانونی دانست. از همان آغاز اقتصاددانان به این رویکرد نادرست اعتراض کردند و خطرات آن را برای منافع ملی برشمردند. اما متأسفانه گوش دولتیان به حرف حساب بدهکار نبود.

اجرای به‌هنگام بسته ارزی در پی داشت

بازارها بی‌اعتنا به تحریم‌ها

مهدی بایاسی، روزنامه‌نگار

شاخص بورس دیروز با رشد ۲۵۶ پله‌ای در جایگاه ۱۳۳ هزار و ۵۸۴ واحدی ایستاد. بازار بورس پس از رشدی سابقه پنج هزار واحدی یکشنبه، اندکی استراحت کرد و بر این اساس از شدت صعود شاخص کاسته شد

دلار امروز در بازار ثانویه در اولین روز پس از ورود صادرکنندگان غیرنفتی معادل ۸ هزار و ۷۴ تومان بوده است. روند معاملات در بازار ثانویه ادامه دارد اما با توجه به معاملات انجام شده و سهم بالای این بازار از کل معاملات، به نظر می‌رسد قیمت ارز در صرافی‌ها به تبع ارز در این بازار، کاهش یابد. دیروز پتروشیمی جم ۲۰ میلیون درهم و پتروشیمی پردیس ۱۶ میلیون و ۵۰۰ هزار درهم، پتروشیمی شیراز ۱۷ میلیون و ۵۰۰ هزار درهم، پتروشیمی زاگرس ۵ میلیون یورو به نرخ ۹۳۲۷ تومان، ارز عرضه کرده‌اند.

براساس بسته ارزی بانک مرکزی همه صادرکنندگان غیرنفتی می‌توانند ارز خود را به این بازار عرضه کنند و در مقابل همه این بازار عرضه به غیر از واردکنندگان کالا‌های اساسی می‌توانند ارز مورد نیاز خود را از این بازار تأمین کنند.

قیمت خرید دلار ۸۵۰۰ تومان شد

با اجرایی شدن بسته جدید

ارزی، دلار رسمی که تا ۴۴۰۰ تومان پیش رفته بود، بار دیگر با کاهش بیش از ۲۰۰ تومانی به ۴۲۰۰ تومان برگشت. دلار در بازار آزاد نیز معاملات خود را با کاهش قیمت شروع کرد. صرافی‌ها نیز در حدود ساعت ۱۲:۱۵ دیروز آغاز به کار کردند. پیش‌بینی می‌شود به زودی نرخ دلار به کانال ۸ هزار تومان وارد شود.

گزارش میدانی از خیابان فردوسی تهران حاکی از این است که دیروز در بازار فردوسی قبل از اینکه نرخ ارز بر روی تابلوی صرافان روشن شود برخی از صرافی‌ها دلار را با نرخ ۹۸۰۰ تومان می‌فروشد، اما هنوز برای خرید دلار از مردم نرخ تعیین نشده است. اما در بازار آزاد و خارج از صرافی‌ها، قیمت از ۹۲۰۰ تا ۹۶۰۰ برای خرید متغیر است در همین بازار دلار با نرخ ۸۵۰۰ تا ۹۰۰۰ تومان خریداری می‌شود.

اغلب صرافان از خرید دلار امتناع می‌کنند

دلان علت افزایش و کاهش نرخ را نامعلوم اعلام کردند اما به عقیده آن‌ها با توجه به این که دولت سعی دارد جو بازار را آرام کند دلار ارزان‌تر می‌شود. همچنان توصیه می‌شود مردم وارد معامله نشوند. تابلو برخی از صرافی‌های خیابان فردوسی تهران در اولین روز پس از لغو ممنوعیت فروش ارز روشن شد. تعیین‌کننده قیمت اما همچنان دلالت‌ها هستند و صرافی‌ها اغلب خرید و فروش ندارند.

تأثیر بسته ارزی بر کاهش ۵۰۰ هزار تومانی قیمت سکه

کاهش قیمت سکه پیش از ارائه

بسته جدید ارزی باعث شده قیمت دلار از بالای ۱۱ هزار تومان به زیر ۹ هزار تومان سقوط کند، چون قیمت طلا و سکه از حاصل ضرب قیمت ارز و قیمت جهانی طلا به دست می‌آید بنابراین شاهد کاهش قیمت در بازار هستیم

بسته جدید ارزی دولت آغاز شده بود اما بارانه این بسته، شتاب گرفت به نحوی که در یک روز کاهش ۵۰۰ هزار تومانی را تجربه کرد. عضو هیئت مدیره مدیره اتحادیه طلا و جواهر استان تهران در این خصوص معتقد است: بسته جدید ارزی باعث شده قیمت دلار از بالای ۱۱ هزار تومان به زیر ۹ هزار تومان سقوط کند، چون قیمت طلا و سکه از حاصل ضرب قیمت ارز و قیمت جهانی طلا به دست می‌آید بنابراین شاهد کاهش قیمت در بازار هستیم. محمد کشتی‌آرای در مورد روند نزولی قیمت سکه گفت: این روند از ظهر دیروز آغاز شده و تا امروز نیز ادامه داشته است، به‌طوری‌که در این بازه زمانی شاهد کاهش ۵۰۰ هزار تومانی در قیمت سکه بودیم اما از ظهر امروز کمی روند صعودی به خود گرفته و قیمت فروش هر قطعه سکه تمام با تصویر امام (ره) در صرافی‌ها در ۳ میلیون و سیصد و هفتاد هزار تومان به فروش می‌رسد.

وی ادامه داد: بسته جدید ارزی عمده‌ترین تأثیر را در این روند داشته است و باعث شده تا قیمت دلار از بالای ۱۱ هزار تومان به زیر ۹ هزار تومان سقوط کند، چون قیمت طلا و سکه از حاصل ضرب قیمت ارز و قیمت جهانی طلا به دست می‌آید بنابراین شاهد کاهش قیمت در بازار هستیم. عضو هیئت مدیره اتحادیه طلا و جواهر استان تهران تصریح کرد: این روند نزولی باعث کاهش ۲۰۰ هزار تومانی حباب سکه شده است بطوری‌که حباب سکه از ۸۰۰ هزار تومان به ۶۰۰ هزار تومان رسیده است و به نوعی شاهد مازاد عرضه در بازار هستیم. وی این روند را موقتی ندانست و افزود: این فضا موقتی نیست، چون از فردا نیز نوبت دوم واگذاری سکه‌های ثبت‌نام شده آغاز می‌شود و این در به تعادل رسیدن بازار که همه به نوعی منتظر آن بودند، کمک می‌کند.

از آنجایی که نرخ طلا در پیوند با بهای دلار تعیین می‌شود انتظار می‌رود با تداوم روند کاهشی قیمت دلار، نزول قیمت سکه ادامه‌دار باشد. **جایگاه شاخص بورس در کانال ۱۳۳ هزار واحدی تحکیم شد** شاخص بورس دیروز با رشد ۲۵۶ پله‌ای در جایگاه ۱۳۳ هزار و ۵۸۴ واحدی ایستاد. بازار بورس پس از رشدی سابقه پنج هزار واحدی یکشنبه، اندکی استراحت کرد و بر این اساس از شدت صعود شاخص کاسته شد. کارشناسان تأکید می‌کنند، همواره پس از رشد سریع شاخص بورس، بازار سرمایه اندکی تعدیل می‌کند تا با بررسی شرایط جدید، مسیر حرکت خود را تعیین کند. بسته جدید ارزی که در هیات دولت تصویب شده از امروز اجرایی شده است. در بسته ارزی جدید، پتروشیمی‌ها، فولادی‌ها و فلزی‌ها امکان فروش ارز در بازار ثانویه را یافتند که سودآوری این شرکت‌ها را افزایش می‌دهد.

تداوم رشد دسته جمعی شاخص‌های بورس

همچنین در معاملات امروز ۲ میلیارد و ۶۲۳ میلیون سهم، حق تقدم و اوراق بهادار به ارزش ۹ هزار و ۳۸۶ میلیارد ریال در ۱۸۳ هزار و ۹۸۵ نوبت داد و ستد شد. بررسی شاخص‌های اصلی بازار سرمایه نشان می‌دهد شاخص قیمت (وزنی-ارزشی) که در آن ارزش سهام شرکت‌های بزرگ اثر بیشتری بر شاخص می‌گذارد، ۷۵ واحد رشد کرد و شاخص کل (هم‌وزن) که در آن ارزش و وزن همه شرکت‌های بزرگ و کوچک در محاسبه شاخص کل، یکسان در نظر گرفته می‌شود، هفت واحد رشد کرد. شاخص قیمت (هم‌وزن) نیز پنج واحد بالا رفت؛ این شاخص

واکنش دیروز تمام بازارهای مالی کشور به دستور تحریم ترامپ، بی‌اعتنایی کامل بود. از سوی دیگر زمره ملاقات احتمالی و مذاکره با آمریکا، که در سخنان روحانی امکان آن رد نشد، موجبات خوش‌بینی بیشتر به بسته جدید ارزی دولت را فراهم آورده است

بیانگر سطح عمومی قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس است. شاخص آزاد شناور نیز ۵۳۳ واحد افزایش یافت؛ این شاخص بخشی از سهام قابل معامله شرکت‌ها در بورس را نشان می‌دهد. شاخص بازار اول (مربوط به شرکت‌های بهتر از نظر سرمایه، سودآوری و در سهام آزاد شناور) ۱۱۸ واحد کاهش و شاخص بازار دوم بورس نیز ۸۴۳ واحد افزایش یافت.

در معاملات امروز نمادهای فملی (ملی صنایع مس)، پارسان (نفت و گاز پارس‌سیان)، همراه (ارتباطات سیار) و شپ‌دیس (پتروشیمی پردیس) بیشترین تأثیر مثبت و رمپنا (مپنا) و وامید (گروه مدیریت سرمایه‌گذاری امید) بالاترین تأثیر منفی را بر شاخص داشتند. **تداوم صدرنشینی گروه شیمیایی و پتروشیمی** گروه شیمیایی در معاملات امروز بورس صدرنشین شد؛ در این گروه ۴۰۴ میلیون سهم به ارزش ۲ هزار و ۶۷۸ میلیارد ریال داد و ستد شد.

گروه فلزات اساسی به ارزش ۲ هزار و ۲۰۰ میلیارد ریال و فراورده‌های نفتی به ارزش ۹۹۶ میلیارد ریال جایگاه‌های بعدی را به خود اختصاص دادند. همچنین در رده چهارم معاملات امروز گروه کانی‌های فلزی با داد و ستدی به ارزش ۶۷۷ میلیارد ریال قرار گرفت و گروه تأمین آب، برق و گاز نیز با معاملاتی به ارزش ۵۲۷ میلیارد ریال، رده پنجم را از آن خود کرد.

رشد فرا بورس شاخص فرا بورس (آیفکس) در معاملات امروز چهار پله رشد کرد و در جایگاه یک هزار و ۵۳۲ واحدی قرار گرفت. همچنین در بازار فرا بورس، بیش از ۸۲۴ میلیون سهم و اوراق بهادار به ارزش بیش از چهار هزار و ۳۰۸ میلیارد ریال داد و ستد شد. در معاملات امروز نمادهای مارون (پتروشیمی مارون)، هرمز (فولاد هرمزگان جنوب) و ذوب (ذوب آهن) بیشترین سهم را در رشد آیفکس داشتند و میدکو (هلدینگ معدنی خاورمیانه) نیز بیشترین تأثیر منفی را داشت.

راستای تعادل بخشی بیشتر به بازار گوشت مرغ، شرکت پشتیبانی امور دام مدتی است که به بازار ورود کرده و توزیع گوشت مرغ منجمد و گرم را با قیمت مناسب آغاز کرده است تا بازار را در دامنه قیمتی مدنظر کنترل و تنظیم کنیم و نوسانات قیمتی به زیان تولیدکنندگان و مردم تمام نشود.

و با آن برخورد می‌شود، گفت: گرچه ستاد تنظیم بازار نرخ مصوب کیلویی ۸۲۰۰ تومان را برای مرغ تصویب کرده است اما مرغداران به شدت نسبت به این قیمت اعتراض دارند و از آنجا که بازار رانمی‌توان دستوری کنترل کرد، غافلگیری تولیدکنندگان، قیمت گوشت مرغ در حال بررسی مجدد است. وی اظهار کرد: در

منطقی در سیستم توزیع و بازار به این نتیجه می‌رسیم که قیمت این محصول پروتئینی نسبتاً متعادل است.

رضایی با بیان اینکه طی روزهای گذشته شیب افزایش قیمت گوشت مرغ قدری تند شده است، گفت: گوشت مرغ گران نیست اما برخی گرانفروشی می‌کنند که باید با آنها

برخورد شود چرا که به نظر من برخی هیجانات موجود در بازار باعث افزایش قیمت این محصول شده است. معاون وزیر جهاد کشاورزی با تأکید بر اینکه اگر از طرف اتحادیه‌ای قیمت گوشت مرغ غیرقانونی افزایش پیدا کند، تخلف است

عامل آن را بالا بودن قیمت نهاده‌های تولید و خوراک مرغ عنوان می‌کردند. این در حالی است که رضایی - معاون وزیر جهاد کشاورزی - در امور دام معتقد است که هیچ مشکلی در زمینه تأمین، قیمت و بازار خوراک مرغ وجود ندارد و ماه‌هاست که قیمت کنگاله سویا و ذرت به ثبات رسیده است.

وی همچنین در خصوص وضعیت قیمت مرغ توضیح داد که گرچه طی روزهای گذشته با افزایش نسبی قیمت گوشت مرغ در بازار مواجه بودیم اما گوشت مرغ گران نیست و با در نظر گرفتن هزینه‌های تولید مرغداران و سود

در حالیکه قیمت گوشت مرغ در بازار افزایش یافته و به حدود ۱۱۰۰۰ تومان رسیده است، معاون وزیر کشاورزی معتقد است که گرچه برخی از فروشندگان، گرانفروشی می‌کنند اما قیمت گوشت مرغ در بازار گران نیست و مرغداران از قیمت مصوب ۸۲۰۰ تومانی ناراضی هستند و در حال رایزنی با ستاد تنظیم بازار برای تغییر نرخ مصوب هستند.

به گزارش ایسنا، طی هفته‌های گذشته قیمت گوشت مرغ روند افزایشی در بازار پیدا کرد و طی روزهای گذشته به کیلویی بیش از ۱۱۰۰۰ تومان هم رسید که البته مرغداران